

REZULTATI ISTRAŽIVANJA INTERKULTURALNE OSJETLJIVOSTI KOD STUDENATA

dr. sc. Dijana Drandić, viša asistentica
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Muzička akademija u Puli
Pula, Hrvatska

Sažetak:

Cilj ovoga rada bio je ispitati interkulturalnu osjetljivost studenata, definirati dimenzioniranost na temelju faktorske analize, ispitati metrijske karakteristike valjanosti i pouzdanosti instrumenta Skala interkulturalne osjetljivosti te procijeniti uporabu instrumenta na odabranom uzorku. Pouzdanost skale ocijenjena je primjenom Cronbach alfa koeficijenta, a valjanost primjenom faktorske analize. Rezultati istraživanja koje smo dobili u našem primjeru pokazuju da je testiran instrument pouzdan ($\alpha = ,794$), a izostavljanje bilo koje od tvrdnji ne bi utjecalo na povećanje pouzdanosti ljestvice. Osim toga, primjenom faktorske analize utvrdili smo valjanost ljestvice, koristeći Bartlettov test sfernosti i Kajzer-Majer-Olkinov (KMO) pokazatelj adekvatnosti uzorka. Dok KMO iznosi ,828, a Bartlettov pokazatelj za statističku značajnost korelacijske matrice ($\chi^2 = 1358,180$; $df= 276$; $sig.=,000$) potvrđuje prikladnost podataka za faktorsku analizu, kojom je izlučeno sedam faktorskih dimenzija interkulturalne osjetljivosti studenata: uživanje, pažnja, poštivanje, zadovoljstvo, poticanje, povjerenje i angažiranje.

Cljučne riječi: interakcija, interkulturalna kompetencija, identitet, obrazovanje, različitost kultura

Uvod

Interkulturalni pristup obrazovanju usmjeren je na učenje, razumijevanje i prihvaćanje vrijednosti iz različitih kultura, uključuje još razumijevanje različitih oblika ponašanja u različitim kulturama, otvorenost prema kulturnim razlikama, te fleksibilnost iz perspektive vlastite kulture, gdje prema Čačić-Kumpes (2004) i Hrvatić (2007, 2009) svaka kultura posjeduje svoje osobitosti dostojne poštovanja, *a priori* jednako vrijedne i koje ni sa čim ne ugrožavaju jedna drugu. To ujedno znači, smatra Piršl (2007) kako se od pojedinca ne očekuje da samo poveća svijest prema kulturno različitim već i da stekne neke nove vještine potrebne da bi se mogla dogoditi interakcija različitosti s obzirom na učinkovitost i primjerenost takvih odnosa. Interkulturalno obrazovanje u svojoj biti i jest obrazovanje koje prihvaća različitosti čime pridonosi osiguravanju jednakosti i pravednosti, dok interkulturalna osjetljivost predstavlja emocionalnu dimenziju interkulturalne komunikacijske kompetencije (Gundara, 2000). Chen i Starosta (1996, 2004) još uključuju različite vrijednosti, pretpostavke, osjećaje, percepcije i međusobne odnose kroz sposobnost postizanja komunikacije u interkulturalnoj interakciji, oslobođenu bilo kakvih barijera. Emocionalna dimenzija kroz radoznalost i otvorenost pojedinca prema osobama drugačijeg kulturnog porijekla ogleda se i u individualnoj sposobnosti razvoja pozitivnih emocija, stavova i ponašanja usmjerenih prema poštivanju i uvažavanju kulturnih razlika. Stoga interkulturalna osjetljivost obuhvaća samopoštovanje i samopercepciju kao temeljne vrijednosti te sklonost prema odbacivanju bilo kakvih predrasuda ili stereotipa uz naglašenu sposobnost uočavanja i prepoznavanja postojanja različitih pogleda na svijet. Uz to, interkulturalna osjetljivost kao komunikacijska kompetencija omogućava prepoznavanje i prihvaćanje vlastitog identiteta i vlastitih kulturnih vrijednosti kao i kulturnih vrijednosti i identiteta pri-

padnika drugih kultura uz međusobnu interakciju (Drandić, 2012; Buterin i Jagić, 2013). Međutim, među mladima prisutna je socijalna distanca, smatra Sablić (2014a) koja označava stupanj bliskosti ili udaljenosti prema osobama koje pripadaju drugačijoj kulturi i prolazi put od razumijevanja preko ravnodušnosti do „neprijateljskih“ obilježja u međusobnim odnosima. Suvremeno društveno-kulturno okruženje te odgoj i obrazovanje pretpostavlja sustavno osposobljavanje i poticanje mladih da budu osjetljivi na druge i drugačije, poštuju vrijednosti i različitost, razvijaju osobni i kulturni identitet. Za Sablić (2014b, str.272) izgradnja stavova prema demokraciji, ljudskim pravima, toleranciji i miru omogućava ravnopravno stupanje u kontakte s drugim kulturama i ostvarivanje interkulturalne komunikacije na svim razinama te stvaranje senzibiliteta i otvorenosti za razumijevanje i prihvaćanje drugih ljudi i drugačijih kultura.

Istraživanja interkulturalne osjetljivosti u kontekstu našeg odgojno-obrazovnog sustava provodila su se najčešće na već dostupnim, gotovim instrumentima stranih autora. Istraživanja koja smo izdvojili u nastavku rada oslanjala su se na dva modela trojice autora Chen i Starosta (1996, 2000a) te Bennetta (2004). Navedeni su autori prema Drandić (2014) istraživali načine i oblike razvoja interkulturalnih kompetencija na temelju kojih su formirali modele i mjerne instrumente kojima su ispitivali razinu interkulturalne osjetljivosti. Chen i Starosta (1996, 2000a) razvili su model interkulturalnih komunikacijskih kompetencija koji, prema njihovu mišljenju, potiče interaktivnu sposobnost prihvaćanja, poštivanja, priznavanja, tolerancije i integriranja kulturnih razlika. Takav model interkulturalne komunikacijske kompetencije određuju tri perspektive: afektivna ili interkulturalna osjetljivost; kognitivna ili interkulturalna svijest te bihevioralna (ponašajna) ili interkulturalna spretnost. Razvijajući model interkulturalne osjetljivosti, Chen i Starosta (2000a) razvili su mjerni instrument *Intercultural Sensitivity Scale – ISS (Skala interkulturalne osjetljivosti)* koja u 24 tvrdnje definira interkulturalnu osjetljivost. Autori (Chen i Starosta, 2000b) smatraju da je interkulturalno osjetljiva ona osoba koja je sposobna razviti pozitivne emocije kroz razumijevanje i prihvaćanje kulturnih razlika te promicati prikladna i učinkovita ponašanja u interkulturalnoj komunikaciji. U kontekstu našeg obrazovnog sustava Skala interkulturalne osjetljivosti korištena je za istraživanje i dimenzioniranje interkulturalne osjetljivosti osnovnoškolskih nastavnika. Cilj tog istraživanja prema Drandić (2013, str.61) bio je: „ispitati: jesu li i u kojoj mjeri nastavnici razredne i predmetne nastave interkulturalno osjetljivi; kako je dimenzionirana interkulturalna osjetljivost nastavnika, te postoje li razlike u stupnju i dimenzioniranosti interkulturalne osjetljivosti između nastavnika s obzirom na sociodemografske varijable“. Rezultati navedenog istraživanja potvrdili su primjerenost upotrebe te vrste instrumenta na uzorku nastavnika razredne i predmetne nastave u našim osnovnim školama, ali su i otvorili prostor za daljnja istraživanja interkulturalne osjetljivosti na svim razinama obrazovanja.

Nadalje, autorica Piršl (2011) provela je istraživanje faza ponašanja kroz koje prolaze osobe u susretima s kulturno drugačijima, a koje je usmjereno prema nastavnicima koji poučavaju učenike iz različitih kultura te njihove modele ponašanja prema Bennett (2004). DMIS-Developmental Model of Intercultural Sensitivity, kod nas nazvan *Razvojni model interkulturalne osjetljivosti*, sastoji se od dva temeljna pristupa u pogledu na svijet: *etnocentrični* i *etnorelativni* podijeljenih na šest razina čiji je cilj objasniti kako osobe formiraju svoj pogled prema kulturnoj različitosti. Kako bi nastavnici uopće postali interkulturalno osjetljivi, smatra Bennett (2004), trebaju učiniti veliki korak i pomaknuti se od faze etnocentrizma prema krajnjoj fazi etnorelativizma. Validacija ovog instrumenta kod nas provedena je na istraživanju studentske populacije prema Piršl, (2011: 57) s ciljem: „ispitati stupanj poznavanja temeljnih karakteristika (pojam, ciljevi, vrijednosti) interkulturalizma odnosno interkulturalnog odgoja i obrazovanja u studenata; utvrditi razinu etnocentrizma (u kojemu je vlastita kultura mjerilo procjene drugih kultura) i etnorelativizma (u kojemu se vlastita kultura uspoređuje s ostalim kulturama) u studenata; ispitati stavove studenata o poželjnim interkulturalnim kompetencijama nastavnika za rad u kulturno pluralnim razredima“. Rezultati ovog istraživanja, pokazali su primjerenost korištenja instrumenta DMIS na populaciji studenata u našem obrazovnom

sustavu. Naime, Piršl (2011) smatra da su studenti pokazali posjedovanje temeljnih znanja interkulturalnog odgoja i obrazovanja, zadovoljavajuću razinu interkulturalne osjetljivosti te pozitivne stavove prema poželjnim interkulturalnim kompetencijama nastavnika uz naglašeni oblik etnorelativizma.

S obzirom da kod nas još uvijek nije prisutan veći broj stranih studenata, ali zbog specifičnosti različitih fakulteta te potreba samih studenata, često dolazi do promjena mjesta studiranja i susreta studenata iz različitih dijelova (regija) naše države koji imaju različito kulturno porijeklo. Takve činjenice omogućavaju studentima kulturne kontakte, interakciju različitih kultura te mogućnost učenja i upoznavanja drugih kultura.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

CILJ ISTRAŽIVANJA

Temeljni je cilj ovoga rada bio:

- ispitati interkulturalnu osjetljivost studenata te definirati dimenzioniranost na temelju faktorske analize,
- ispitati metrijske karakteristike valjanosti i pouzdanosti instrumenta Skala interkulturalne osjetljivosti te procijeniti uporabu instrumenta na odabranom uzorku.

INSTRUMENT

Za potrebe ovog istraživanja korišten je instrument Skala interkulturalne osjetljivosti (*Intercultural Sensitivity Scale – ISS*) autora Chen i Starosta (1996, 2000a), koja kroz 24 tvrdnje mjeri interkulturalnu osjetljivost ispitanika. Ovaj instrument već je prije korišten te preveden i sondažno provjeren u istraživanju interkulturalne osjetljivosti nastavnika osnovnih škola autorice Drandić (2013) te je istovjetan upotrijebljen u ovom istraživanju. U prvom su dijelu upitnika opći podatci koji se odnose sociodemografske karakteristike (spol, fakultet, odsjek, godina studija, redoviti-izvanredni). U drugom su dijelu upitnika pitanja o interkulturalnoj osjetljivosti kojima je priložena peterostupanjska skala procjene Likertova tipa: 1 (nimalo se ne slažem), 2 (ne slažem se), 3 (neodlučan/neodlučna), 4 (slažem se) i 5 (potpuno se slažem) koja procjenjuje određeni stupanj slaganja ispitanika s navedenim tvrdnjama. Prema Cohen i sur. (2007) te Petz (2007) osnovne metrijske karakteristike svakog instrumenta kojim se koristi u istraživanju smatraju se: valjanost, pouzdanost, objektivnost, diskriminativnost i primjerenost. U ovom istraživanju ispitivali smo valjanost instrumenta kojom utvrđujemo mjeri li naš instrument i u kojem stupnju mjeri upravo ono što želimo mjeriti te procjenjivali pouzdanost, oslanjajući se na statističke procedure prema kojima je zadovoljavajući koeficijent pouzdanosti 0,70 ili veći.

UZORAK ISTRAŽIVANJA

Konstrukciju uzorka temeljili smo na studentskoj populaciji Sveučilišta u Puli. Istraživanje je provedeno u mjesecu prosincu 2015. godine na prigodnom uzorku od 213 studenata. Od ukupnog broja studenata koji su sudjelovali u istraživanju 27 (12,7%) muškoga je spola, a 186 (87,3%) ženskoga. U istraživanje smo uključili 121 (56,8) redovnih i 92 (43,2%) izvanrednih studenata. Najveći broj su studenti predškolskog odgoja na hrvatskom jeziku 122 (57,3%), zatim kulture i turizma 32 (15%), slijedi glazbena pedagogija 24 (11,3%), kroatistika 10 (4,7%),

predškolski odgoj na talijanskom jeziku 10 (4,7%), povijest 6 (2,8%) te studenti harmonike 4 (1,9%), klavira 3 (1,4%) i solo pjevanja 2 (0,9%). Prema godini studiranja, najviše je studenata prve godine 99 (46,5%), zatim druge 58 (27,2%), nešto manje treće 55 (25,8%) te samo jedan (0,5%) student pete godine. Ako pogledamo koje fakultete studiraju, njih 17 (8,0%) studenti su Filozofskog fakulteta, 132 (62,0%) Fakulteta odgojnih i obrazovnih znanosti, a podjednak je broj studenata Muzičke akademije 32 (15%) i Fakulteta ekonomije i turizma 32 (15%).

REZULTATI I RASPRAVA

Za obradu podataka dobivenih u istraživanju korišten je programski paket SPSS. Podatci dobiveni anketnim istraživanjem bili su podvrgnuti sljedećim statističkim analizama: deskriptivna analiza za distribuciju frekvencija u apsolutnim vrijednostima i postotcima te faktorska analiza za utvrđivanje dimenzija interkulturalne osjetljivosti. Kako bi se izmjerila pouzdanost mjerne skale, izračunate su vrijednosti Cronbach alfa koeficijenta. Prema Milas (2005) i Mejovšek (2003), instrument bi trebao imati zadovoljavajuću pouzdanost ako je izmjereni koeficijent α veći ili jednak od ,70. Dobivena vrijednost koeficijenta za cjelokupnu skalu iznosi $\alpha = ,794$ što nas upućuje na dobru pouzdanost Skale interkulturalne osjetljivosti te njezinu primjerenosti na uzorku studenata. U nastavku istraživanja sve 24 tvrdnje podvrgnuli smo faktorskoj analizi kako bismo izračunali inicijalne rezultate na osnovi kojih su izlučeni faktori, odnosno dobili smo svojstvene vrijednosti, postotke i kumulativne varijance za svaki pojedini faktor. Osim toga, proveli smo i testiranje pretpostavki primjerenosti podataka za faktorsku analizu pomoću Kaiser-Meyer-Olkinovog (KMO) i Bartlettovog testa. Rezultati postupka (Tablica 1) u našem primjeru govore da KMO iznosi ,828 a Bartlettov pokazatelj za statističku značajnost korelacijske matrice $\chi^2 = 1358,180$ uz 276 stupnjeva slobode i vrijednost sig. 1% potvrđuje prikladnost podataka za faktorsku analizu. Rezultati nam također pokazuju da su sve pojedinačne KMO mjere za svaku česticu unutar skale zadovoljavajuće.

Tablica 1. Primjerenosti podataka za faktorsku analizu prema KMO i Bartlett testu

Kaiser-Meyer-Olkinov test		,828
Bartlettov test	χ^2	1358,180
	df	276
	Sig.	,000

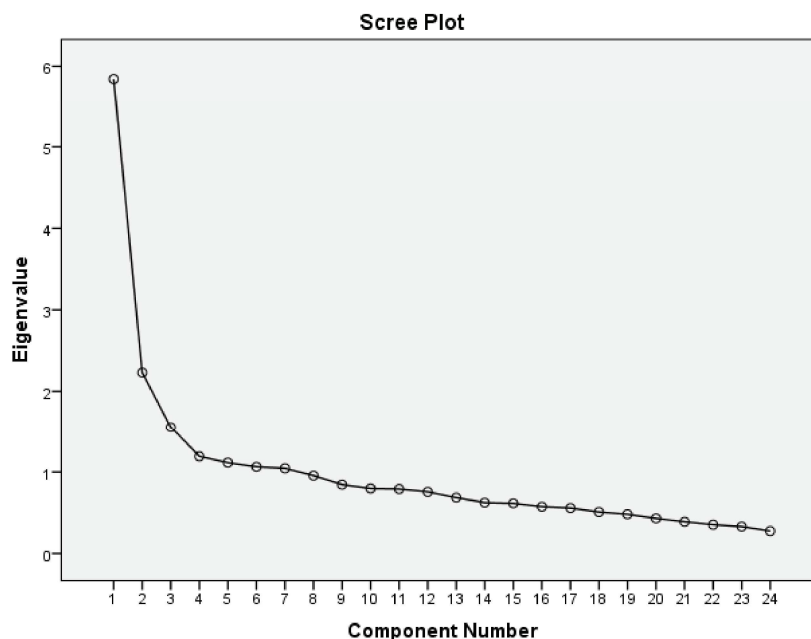
Faktorska analiza obuhvatila je utvrđivanje inicijalnih rezultata važnih za izlučivanje faktora i određivanje matrice faktorske strukture. Inicijalna matrica nije imala obilježja jednostavne strukture, primijenjena je ortogonalna varimax rotacija faktora radi dobivanja najjednostavnije strukture matrica jer se rotacijom korelacije mijenjaju i zasićuju, te da bi se od velikog broja karakteristika dobile osnovne karakteristike svakog faktora. Iz rezultata (Tablica 2) vidljivo je da je struktura faktorskih opterećenja raspoređena na sedam faktora s vrijednostima većim od jedan. Sedam komponenti kumulativno objašnjavaju 58,502% varijance, prva 24,347 %, druga 9,291%, treća 6,479%, četvrta 4,965%, peta 4,639%, šesta 4,429% i sedma 4,351 % ukupne varijance.

Tablica 2. Analiza glavnih komponenti

Komponente	Inicijalna vrijednost			Prije rotacije		
	Vrijednost	Varijance %	Kumulativ %	Vrijednost	Varijance %	Kumulativ %
1	5,843	24,347	24,347	5,843	24,347	24,347
2	2,230	9,291	33,638	2,230	9,291	33,638
3	1,555	6,479	40,117	1,555	6,479	40,117
4	1,192	4,965	45,082	1,192	4,965	45,082
5	1,113	4,639	49,722	1,113	4,639	49,722
6	1,063	4,429	54,151	1,063	4,429	54,151
7	1,044	4,351	58,502	1,044	4,351	58,502
8	,955	3,978	62,480			
9	,844	3,517	65,997			
10	,797	3,323	69,319			
11	,790	3,292	72,611			
12	,756	3,152	75,763			
13	,686	2,859	78,622			
14	,623	2,595	81,217			
15	,614	2,558	83,775			
16	,574	2,391	86,166			
17	,557	2,321	88,486			
18	,508	2,116	90,603			
19	,480	2,002	92,604			
20	,429	1,789	94,394			
21	,388	1,618	96,011			
22	,353	1,470	97,481			
23	,329	1,372	98,854			
24	,275	1,146	100,000			

Uočili smo da svih sedam izlučenih faktora imaju svojstvenu vrijednost iznad 1, u rasponu od 1,044% varijance za sedmi faktor do 5,843% za prvi faktor.

Pregledom dijagrama prijevoja Scree Plot (Slika 1) vidljivo je da se crta oštro spušta između prvog i drugog faktora, a nakon toga utvrđeno je postojanje jasne točke loma iza druge komponente, a zatim laganije do broja od sedam izdvojenih faktora. Nakon toga je denivelacija gotovo ujednačena, bez izrazitih pragova. Kako sedam odabranih faktora zadovoljava i Keiserov kriterij (svojstvena vrijednost od 1), te udio objašnjene varijance od 58,502%, uzimajući u obzir navedena očitavanja s grafičkog prikaza, zadržali smo optimalni broj od sedam faktora.

Slika 1. Broj izdvojenih faktora i svojstvene vrijednosti

Tablica 3. prikazuje matricu faktorske strukture prije rotacije, odnosno nerotirane faktorske težine svake varijable za sedam dobivenih komponenti/faktora s faktorskim opterećenjima koja predočuju koeficijente korelacije između izlučenih faktora i varijabli. Faktorska opterećenja ukazuju nam na važnost svake varijable za pojedini faktor. Vidljivo je da većina varijabli ima velike faktorske težine (iznad 0,4) za svih sedam faktora.

Tablica 3. Faktorske strukture prije rotacije

Čestice	Faktori						
	1	2	3	4	5	6	7
7	-,651					-,357	
22	-,644						
1	,623						-,385
10	,578						
15	-,560		,351				
20	-,550	,417					
16	,549						
24	,546			,336			
9	-,537						-,352
12	-,521	,361					
13	,509		,432		,421		
18	-,502	,319					,350

4	-,496	-,327	,489				
6	,493					,403	,325
14	,488		,454				,301
17	,485		,333			-,410	
8	,475						
19	-,430		,319	,383			
5		,633					
3	,442	,544	-,313				
21	,330	,456				-,332	-,335
11				-,559			-,302
2	-,376	,363				,419	
t23				,442		-,458	

Da bismo lakše protumačili svih sedam komponenti primijenjena je ortogonalna rotacija faktora i to metoda varimax rotacije faktora koja je rezultirala pojednostavnjenjem stupaca u matrici faktorske strukture, odnosno pojednostavnjenjem faktora (Tablica 4). Struktura faktorskih opterećenja nakon provedene rotacije omogućuje nam bolju interpretaciju faktora u odnosu na inicijalnu faktorsku matricu.

Tablica 4. Faktorska matrica nakon rotacije

Čestice	Faktori						
	1	2	3	4	5	6	7
12	-,714						
19	-,675						
22	-,621		-,348			-,417	
20	-,608		-,407		,332		,318
15	-,606				,303	-,344	
18	-,598				,300		,436
21		,773					
5		,569				,500	
17		,527			-,493		-,509
14		,515	,489	,323	-,393		
10		,510	,396			,412	
13			,808				-,322
8			,625		-,301		
9	-,498		-,549		,300		
11		,368	,472	-,396			
23				,789			

2	-,353				,729		
16	,330		,428		-,614		
3		,302				,772	
4	-,347					-,755	
6					-,547	,551	
7	-,321		-,495		,365	-,547	,312
1						,483	-,733
24			,348	,419			-,661

Prilikom objašnjavanja sedam faktora koje smo zadržali, uzele su se u obzir samo faktorske težine veće od 0,4 a to nam ujedno govori o dobroj unutarnjoj konzistenciji i pouzdanosti svakog faktora. Isto tako, istraživanje je otkrilo postojanje pozitivnih ali i negativnih faktorskih težina koje su ispravno tumačene i podjednako su pomogle u definiranju svih faktora s obzirom na njihove karakteristične vrijednosti i veličinu zasićenja.

Struktura *prvog faktora* ima raspon zasićenja varijabli kreće se u ortogonalnoj projekciji od -,714 do -,498, a definiran je česticama: Često postanem malodušan/na kad sam s ljudima iz drugih kultura; Osjetljiv/a sam na nejasna značenja u interakciji sa sugovornikom/icom iz druge kulture; Izbjegavam situacije u kojima ću morati imati posla s ljudima iz drugih kultura; Mislim da je moja kultura bolja od drugih kultura; Često se osjećam beskorisnim/om u interakciji s ljudima iz drugih kultura; Ne bih prihvatio/la mišljenje ljudi iz drugih kultura i U interakciji s ljudima iz drugih kultura lako se uzrujam.

Drugi faktor u rasponu od ,510 do ,733. Opisuju čestice: Često dajem sigurne odgovore u interakciji sa sugovornikom/icom iz druge kulture; U interakciji s ljudima iz drugih kultura mogu biti druželjubiv/a koliko to želim; Pokušavam dobiti što je moguće više informacija u interakciji s ljudima iz drugih kultura; Vrlo sam obziran/na u interakciji s ljudima iz drugih kultura i Osjećam se sigurno u interakciji s ljudima iz drugih kultura.

Treći faktor koji smo izlučili u rasponu od -,549 do ,808 faktorske težine, opisan je česticama: Mislim da je moja kultura bolja od drugih kultura; Vrlo sam obziran/na u interakciji s ljudima iz drugih kultura; Ljudima iz drugih kultura pristupam bez predrasuda; Poštujem vrijednosti ljudi iz drugih kultura; U interakciji s ljudima iz drugih kultura lako se uzrujam; Obično ne formiram mišljenje na prvi pogled o sugovornicima iz drugih kultura; Poštujem načine na koji se ponašaju ljudi iz drugih kultura i Ne volim biti s ljudima iz drugih kultura.

Četvrti faktor ima samo dvije čestice T23 i T24 iznad ,4 težina ,419 i ,798 : Često pokazujem svoje razumijevanje verbalnim ili neverbalnim znakovima sugovorniku/ici iz druge kulture i Uživam u razlikama između mene i sugovornika/ice iz druge kulture.

Peti faktor opisuje četiri čestice u rasponu od -,614 do ,729 faktorskih težina: Poštujem načine na koji se ponašaju ljudi iz drugih kultura; Pokušavam dobiti što je moguće više informacija u interakciji s ljudima iz drugih kultura; Mislim da su ljudi iz drugih kultura uskogrudni i u interakciji s ljudima iz drugih kultura mogu biti druželjubiv/a koliko to želim.

Ortogonalna projekcija *šestog faktora* kreće se u mjerama od -,755 do ,772 a definiran je sa osam čestica: Izbjegavam situacije u kojima ću morati imati posla s ljudima iz drugih kultura; Često dajem sigurne odgovore u interakciji sa sugovornikom/icom iz druge kulture; Osjećam se sigurno u interakciji s ljudima iz drugih kultura; Prilično sam siguran/na u sebe u interakciji s ljudima iz drugih kultura; Jako mi je teško govoriti pred ljudima iz drugih kultura; U interakciji s ljudima iz drugih kultura mogu biti druželjubiv/a koliko to želim; Ne volim biti s ljudima iz drugih kultura i Uživam u interakciji s ljudima iz drugih kultura.

U tumačenju *sedmog faktora* koji smo zadržali, najviše sudjeluju četiri čestice opterećenja u rasponu od $-,733$ do $,436$: Ne bih prihvatio/la mišljenje ljudi iz drugih kultura; Pokušavam dobiti što je moguće više informacija u interakciji s ljudima iz drugih kultura; Uživam u interakciji s ljudima iz drugih kultura i Uživam u razlikama između mene i sugovornika/ice iz druge kulture.

Svaki od sedam izlučenih faktora dobro je opisan česticama koje ga određuju. Isto tako primijetili smo da se nekoliko istih čestica pojavljuje kod različitih faktora, ali s različitim faktorskim opterećenjem ili čak s različitim pozitivnim ili negativnim predznakom. Na temelju sedam izlučenih faktora te prema grupiranim česticama u tim faktorima, imenovali smo sedam dimenzija interkulturalne osjetljivosti studenata (Tablica 5) prvi faktor nazivamo *uživanje* u razlikama, drugi *pažnja* prema drugačijima, treći *poštivanje* razlika, četvrti *zadovoljstvo* u međusobnim kontaktima, peti faktor *poticanje* komunikacije, šesti *povjerenje* u međusobnim odnosima te sedmi faktor *angažiranje* u interkulturalnoj komunikaciji.

Tablica 5. Struktura faktorskih dimenzija

Faktorske dimenzije	Čestice
1 uživanje	T12,T19,T22,T20,T15,T18,T9
2 pažnja	T21,T6,T17,T14,T10
3 poštivanje	T20,T14,T13,T8,T9,T11,T16,T7
4 zadovoljstvo	T23,T24
5 poticanje	T17,T2,T16,T6
6 povjerenje	T22,T21,T10,T3,T4,T6,T7,T1.
7 angažiranje	T18,T17,T1,T24

Analizom rezultata korelacije (Tablica 6) za sve dobivene faktore uočavamo da između prvog i trećeg faktora postoji slaba pozitivna korelacija ($r=,267$) koja se može objasniti većim uživanjem u međusobnim kontaktima različitih kultura, povećava se i međusobno poštivanje. Nadalje, između prvog i petog faktora izračunata je slaba negativna korelacija ($r= -,253$), jer ako je izostalo uživanje u međusobnim kontaktima različitih kultura, izostat će i njihovo poticanje na međusobno druženje.

Tablica 6. Korelacija među faktorima

Faktori	1	2	3	4	5	6	7
1	1,000	,041	,267	,051	-,253	,165	-,140
2	,041	1,000	,154	,058	-,072	,223	-,132
3	,267	,154	1,000	,074	-,229	,109	-,146
4	,051	,058	,074	1,000	-,112	,108	-,073
5	-,253	-,072	-,229	-,112	1,000	-,108	,129
6	,165	,223	,109	,108	-,108	1,000	-,138
7	-,140	-,132	-,146	-,073	,129	-,138	1,000

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Cilj ovoga rada bio ispitati interkulturalnu osjetljivost studenata, definirati dimenzijski ranost na temelju faktorske analize te ispitati metrijske karakteristike valjanosti i pouzdanosti instrumenta Skala interkulturalne osjetljivosti i procijeniti uporabu instrumenta na odabranom uzorku. Pouzdanost Skale interkulturalne osjetljivosti ocijenjena je primjenom Cronbach alfa koeficijenta, a valjanost primjenom faktorske analize. Rezultati istraživanja koje smo dobili u našem primjeru pokazuju da je testiran instrument pouzdan ($\alpha = ,794$), a izostavljanje bilo koje od tvrdnji ne bi utjecalo na povećanje pouzdanosti ljestvice. Osim toga, primjenom faktorske analize utvrdili smo valjanost ljestvice koristeći Bartlettov test sfernosti i Kajzer-Majer-Olkinov (KMO) pokazatelj adekvatnosti uzorka. Dok KMO iznosi ,828, a Bartlettov pokazatelj za statističku značajnost korelacijske matrice $\chi^2 = 1358,180$ uz 276 stupnjeva slobode i sig. 1% potvrđuje prikladnost podataka za faktorsku analizu kojom je izlučeno sedam faktorskih dimenzija interkulturalne osjetljivosti studenata: uživanje, pažnja, poštivanje, zadovoljstvo, poticanje, povjerenje i angažiranje. Skala interkulturalne osjetljivosti pouzdan je i valjan instrument za mjerenje interkulturalne osjetljivosti studenata s velikom mogućnošću praktične primjene i na drugim uzorcima. Međutim, radi znanstvene objektivnosti potrebno je navesti postojeća ograničenja i nedostatke provedenoga istraživanja. S obzirom da je ovo istraživanje provedeno na uzorku studenata, za buduća istraživanja preporuka je primijeniti instrument na studente koji su barem jedno vrijeme bili u programima međunarodne razmjene gdje su bili u kontaktu s drugačijim kulturama od njihove vlastite kulture.

LITERATURA

- Bennett, M.J. (2004). Becoming Interculturally Competent. U: Wurzel, J. (ur.), *Toward multiculturalism: A reader in multicultural education* 2nd ed., (str. 62-77).
Newton, MA: Intercultural Resource Corporation.
- Buterin, M. i Jagić, S. (2013). Školovanje i kulturalni pluralizam – stavovi srednjoškolskih učenika. *Školski vjesnik*, 62 (2-3), 175-189.
- Chen, G.M. i Starosta, W.J. (2004). Communication among cultural diversities: A Dialogue. *International and Intercultural Communication Annual*, 27, 3-16.
- Chen, G.M. i Starosta, W.J. (2000a). The development and validation of the international communication sensitivity scale. *Human Communication*, 3, 2-14.
- Chen, G.M. i Starosta, W.J. (2000b). Intercultural Sensitivity. U: Samovar, L.A. i Porter, R.E. (ur.), *Intercultural Communication: A reader* (str. 406-413). Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company.
- Chen, G.M., i Starosta, W.J. (1996). Intercultural communication competence: A synthesis. *Communication Yearbook*, 19, 353-384.
- Cohen, L., Manion, L. i Morrison, K. (2007). *Metode istraživanja u obrazovanju*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Čačić-Kumpes, J. (2004) Interkulturalizam u obrazovanju: koncepti i razvojne mogućnosti. *Povijest u nastavi*, 2 (4), 305-321.
- Drandić. D.(2014). Modeli stjecanja i razvoja interkulturalne osjetljivosti/kompetencije nastavnika. U: Hrvatić, N., Lukenda, A. ,Pavlović, S., Spajić-Vrkaš, V. i Vasilj, M. (ur.), *Pedagogija, obrazovanje i nastava*, svezak 1. (str. 204-214). Mostar: Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru.

- Drandić, D. (2013). *Interkulturalna osjetljivost nastavnika kao pretpostavka razvoja interkulturalne osjetljivosti učenika*. Doktorska dizertacija. Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.
- Drandić, D. (2012). Interkulturalne kompetencije nastavnika i barijere u interkulturalnoj komunikaciji. U: Posavec, K. i Sablić, M. (ur.). *Pedagogija i kultura – Interkulturalna pedagogija: prema novim razvojem znanosti o odgoju*/Znanstvena monografija (str. 83-92). Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo.
- Gundara, J. (2000). *Interculturalism, Education and Inclusion*. Paul Chapman Educational Publishing.
- Hrvatić, N. (2009). Interkulturalno obrazovanje: novi razvoj. U: Peko, A. i Mlinarević, V. (ur.), *Izazovi obrazovanja u multikulturalnim sredinama* (str. 99-130). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku - Učiteljski fakultet/Nansen dijalog centar Osijek.
- Hrvatić, N. (2007). Interkulturalna pedagogija: nove paradigme. *Pedagoška istraživanja*. 4(2), 241-254.
- Milas, G. (2005) *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Mejovšek, M. (2003). *Uvod u metode znanstvenog istraživanja u društvenim i humanističkim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Nikolić, B., Bilić-Prčić, A. i Pejčinović, R. (2005). Metrijske karakteristike instrumen opisanih na malim uzorcima. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. 41(1), 57-72.
- Petz, B. (2007). *Osnovne statističke metode za nematematičare*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Piršl, E. (2011). Odgoj i obrazovanje za interkulturalnu kompetenciju. *Pedagoška istraživanja* 8 (1), 53-70.
- Piršl, E. (2007). Interkulturalna osjetljivost kao dio pedagoške kompetencije. U: Previšić, V., Šoljan, N.N. i Hrvatić, N. (ur.), *Pedagogija prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja* (str.275-291). Zagreb: Hrvatsko pedagoško društvo.
- Sablić, M. (2014a). Izazovi interkulturalizma u obrazovanju učitelja. U: Hrvatić, N. (ur.), *Interkulturalno obrazovanje i europske vrijednosti* (str.94-108). Zagreb: Filozofski fakultet u Zagrebu, Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici.
- Sablić, M. (2014b). *Interkulturalizam u nastavi*. Zagreb: Naklada Ljevak.

Results of Students' Intercultural Sensitivity Research

Abstract: The aim of this paper was to examine students' intercultural sensitivity, define the dimensioning on the basis of the factorial analysis, examine metric characteristics of validity and Scale instrument reliability for measuring the intercultural sensitivity and evaluate the instrument usage on the selected sample. The reliability of the scale has been verified by applying the Cronbach Alpha Coefficient while the validity has been tested with factorial analysis. The results obtained on our sample show that the tested instrument is reliable ($\alpha = ,794$) and that omitting any of the statements wouldn't affect the increase of the scale reliability. Besides, the scale reliability was proven by applying the factorial analysis using the Bartlett's sphericity test and Kajzer-Majer-Olkin's (KMO) measure of sampling adequacy. While the KMO is .828 and Bartlett's indicator for statistical significance of correlation matrix ($\chi^2 = 1358,180$; $df = 276$; $sig. = ,000$) proves the adequacy of data to undergo factorial analysis which has given seven factorial dimensions of students' intercultural sensitivity: enjoyment, attention, respect, satisfaction, encouragement, trust and engagement.

Keywords: interaction, intercultural competency, identity, education, cultural differences

Forschungsergebnisse der interkulturellen Sensibilität bei Studenten

Zusammenfassung: Das Ziel dieser Studie war die Erforschung der interkulturellen Sensibilität bei Studenten, die Bestimmung der Dimensionierung aufgrund der Faktorenanalyse, die Erforschung der metrischen Eigenschaften der Validität und der Zuverlässigkeit des Messinstrumentes „Skala der interkulturellen Sensibilität“ und die Bewertung der Anwendung des Instrumentes bei der gewählten Probe. Die Zuverlässigkeit der Skala wurde durch die Anwendung des Cronbach-Alpha-Koeffizienten überprüft, während die Validität mittels Faktorenanalyse getestet wurde. Die bei unserem Beispiel erzielten Forschungsergebnisse zeigen, dass das getestete Instrument zuverlässig ist ($\alpha = ,794$). Das Auslassen bestimmter Behauptungen würde die Erhöhung der Zuverlässigkeit der Skala nicht beeinflussen. Außerdem stellten wir durch Anwendung der Faktorenanalyse die Validität der Skala fest, indem wir den Bartlett-Test auf Sphärizität und den Kajzer-Majer-Olkin (KMO) Indikator der Angemessenheit des Musters benutzten. Während KMO ,828 beträgt, bestätigt der Bartlett-Indikator für die statistische Bedeutung der Korrelationsmatrix ($\chi^2 = 1358,180$; $df= 276$; $sig.=,000$) die Angemessenheit der Daten für die Faktorenanalyse. Dabei wurden sieben Faktoren-Dimensionen der interkulturellen Sensibilität der Studenten bestimmt: Genuss, Aufmerksamkeit, Respekt, Zufriedenheit, Förderung, Vertrauen und Engagement.

Schlüsselbegriffe: Interaktion, interkulturelle Kompetenz, Identität, Bildung, Vielfalt der Kulturen